BREVISSIMUM
METAPHYSICÆ
COMPENDIUM,

Secundum Mentem

NOMINALIUM.

Cavendum illud identidem monemus ne circa abstractas Notiones ita occupemur, ut Physicas negligamus cum plerumque nihil sint præter Logicas voces & male terminatas Ideas quæ vana Scientiæ persuasione nos inflant. Colbert Philos.

OXONII.

Typis *L. Lichfield*, Sumptibus *Hen. Clements* Bibliop. *Oxonienſis*, An. Dom. 1690.

COMPENDIUM
Metaphyſicæ.

METAPHYSICA eſt *Scientia* diſtincte explicans generaliſſimos Entium conceptus: eſt autem *Scientia*, quia neque

1 Eſt *Ars*, quæ dirigit ad Opus; neq;

2 Eſt *Prudentia*, quæ verſatur circa Bona & Mala.

Dixi vero *Conceptus*, quia non tam verſatur circa Entia uti ſunt, quam uti à Nobis apprehenduntur; ideoque complectitur *Privationes*, *Relationes*, *Entia*, & *Diſtinctiones Rationis*, &c.

Conceptus vero, eſt rei cujuſvis qualiſcunque menti Repræſentatio, unde nihil impedit quò minus una eademque res varios conceptus excitet, quatenus aut *dulcis* eſt, aut *fluida*,

aut *alba* &c. quatenus aut *Pater* eſt, aut *filius*, aut *Dominus*, &c. Diverſi autem Conceptus minime faciunt tot diverſas Res, (etiamſi id pleriſque *Metaphyſicis* ſit perſuaſiſſimum) *unus* enim idemque Collis non ſtatim in duos tranſit, ſi concipiatur ut *Acclivis* eſt, & *Declivis*: Nec Punctum aliquod Materiæ ſi concipiatur ut *Ens* eſt, *Subſtantia*, *Quantum*, *Coloratum*, *Durum*, &c. ex his conceptibus numeroſum fieret; quod contingere oportuit, ſi omnis diverſitas *Conceptus* oriretur ex Diverſitate *Rei*; Quippe ſi tollas *hoc Ens*, aut *hanc Subſtantiam*, aut *hoc Coloratum*, non reliquum erit aut *Durum* aliquid aut *Quantum* &c. Ipſam vero Duritiem aut Quantitatem in Abſtracto ſumpta extra intellectum prorſus Nihil eſſe ex infra dicendis conſtabit.

Quicquid autem concipi poſſit concipitur vel

1 *Per ſe*, & eſt Ens Reale Senſibile:
vel
2 *Per Aliud*; i.e. per aliquod Senſibile:

Mu-

Mutuamur vero Conceptus a Senſibilibus

I. Abſtrahendo, idque *a Materia, ejuſque Modis omnibus & Attributis*, atque hoc modo *Angelos, Spiritusque* omnes apprehendimus; Cum vero Intellectus noſter ita Corpori alligetur, ut ſine materialibus Organis ne cogitare quidem poſſit, haud facile poſſumus a materia omni Abſtrahere (id vero minime incredibile videri poſſit, ſiquis animadvertat, quanta confuſio & perturbatio Intellectus & totius Rationis, imo quanta ſæpe Stultitia & Inſania oriatur ex febre, vulnere aliquo, aut plaga in Caput accepta, &c. quæ mentem ipſam lædere non poſſunt, & quomodo iis omnibus non aliter quam ex medicina ſuccurri poſſit.) Cum autem difficile ſit a materia omni penitus abſtrahere, Angelos nobis repræſentamus ſub forma Materiæ puriſſimæ (puta ætheris) individuatæ, quorum motus omnes & localitates facta

aliqua imperfecta a Corporibus Analogia imaginamur, ita tamen ut quod contradicit Naturæ Corporis, illud nec Angelis quidem convenire quovis modo concipi poſſibile ſit; viz. duos eſſe in eodem loco, eundem in duobus: Quæ ſi aliqua *Religio* perſuadeat (quòd *Pontificii* contendunt) Credi poſſunt, Concipi nequaquam. Immateriale vero aliquid concipitur 1 Poſitive, ut Angeli. 2 Negative, ut Nihil.

II. Abſtrahendo a *Materia tantum*: Atque hoc modo concipimus *Accidentia*, quæ non ſunt Entia Realia, ſed variæ diſpoſitiones ejuſdem Materiæ; ex quibus Oriri poſſunt diverſi Conceptus. Si enim ex *Globo* cereo fiat *Cubus* cereus, nec perit Ens aliquod nec Generatur, Novus autem poteſt fieri Conceptus.

Quod ſi obſtinate aliquis objiciat *Accidentia*, puta *Quantitatem*, *Figuram*, *Colorem*, &c. ideo eſſe Realia, quia exiſtunt nemine Cogitante. Reſpondeo,

ſpondeo, verum eſt exiſtere Corpus aliquod quod poſſit habere reſpectum ad *Oculos*, ad *Tactum*, ad *Situm*, cujuſque Partes poſſunt habere hunc vel illum reſpectum mutuum ad ſeinvicem, quod vero iſtiuſmodi reſpectum habeant ante Operationem Intellectus, id penitus inficior; cum *Relationes* omnes, licet fundentur in Rebus, non ſunt Actu & formaliter ſine *Referente*: Accidentia vero Omnia nihil Aliud ſunt quam *varietas Reſpectuum*, ſi enim concipiantur uti abſolute exiſtunt, nullus eſt *Color*, nulla *Figura*, nulla *Quantitas*; Res enim prorſus eadem eſt, utrum illuminetur, necne; & pars ſingula Quantitatis exiſtit indiviſa in loco aliquo ubi eſt, nullo habito reſpectu ad aliam ſive proximiorem, ſive remotiorem, niſi fieret ab Intellectu aliquo comparante; *Figuræ* etiam Rerum pari modo oriuntur, viz. ope Intellectus comparantis omnia latera inter ſeinvicem, ſine qua Comparatione nullus eſt *Color*, aut *Quantitas*, aut *Figura*: Atque idem poteſt dici de cæteris Accidentibus, Hunc vero Re-

ſpectum non eſſe aliquid Reale abunde infrà conſtabit

Omnia Accidentia Oriuntur ab Intellectu conſiderante vel

1 Situm partium: qualia ſunt

1 Quantitas, ejuſque tres Dimenſiones.

2 Figura: :

3 Odores; Res enim eadem ex diverſa partium diſpoſitione fieri poſſit aut fœtida, aut grata.

4 Colores.

5 Raritas, & Denſitas.

6 Mollities & Durities,, cæteraque fere omnia quæ afficiunt Tactum, uti Aſperitas, & Lævitas.

7 Sapores: vel

2 Conſiderante Motum: qualia ſunt

1 Calor: quod conſtat ab eliciendo Igne ex ferro & ſilice.

2 Gravitas & Levitas.

3 Soni.

4 Fluiditas.

5 Lux.

Motus vero omnis non eſt Ens Reale, ſed pendet ab Intellectu conſiderante Corpus quatenus

tenus modo fuit in uno loco, & jam eſt in alio; Corpus enim abſolute ſumptum non eſt niſi in aliquo certo loco, quem ſi relinquat eſt in alio loco; nulluſque eſt *Motus* niſi fuit *Reſpectus* inter locum Corporis relictum & acquiſitum, ita ut dicatur potius quid *Reſpectivum* quam *Succeſſivum*, exiſtatque in ſolo Intellectu comparante utrumque Locum.

III. Abſtrahendo a *Singularitate*; ſic *univerſalia* nobis repræſentamus ſub imagine plurium Singularium individuatione omni, quantum poſſumus, nudatorum, quæ nihil aliud ſunt quam *Conceptus* non reſpondentes *Rebus* ſed *Vocabulis*, quæ rebus ſimilibus eadem tribuuntur, ne verborum *ſingularium* multitudine opprimeremur; de quibus *Logicos* conſule,

Quod ſi a *ſingularitate omni* abſtrahimus, ſolumque id concipimus in quo omnia Entia conveniunt, conceptum facimus *Entis quatenus eſt*

Ens, sive *Entis in genere*, & appellatur *Ens*, *Aliquid*, sive *Substantia* vel *Res*; cum quicquid existit, Per se existit, nullumque datur *universale* nisi in Intellectu:

Ens vero est primum Cognitum, & quoties aliquid nescimus definire, primum quod nobis succurrit est Ens:

Ens in *Genere* sumptum significat Entitatem existentem in omni Re singulari, non consideratis Modificationibus, Accidentibus, cæterisq; Entium Discrepantiis.

In Ente vero sic *universaliter* sumpto considerari solent ejus *Principia*, & *Affectiones*.

1 Principia Entis sunt *Essentia*, & *Existentia*.

1 Essentia vel idem significat quod Ens, & est unaquæque Res *intrinsece* considerata, vel est Ens in *Abstracto*, fitque ab Intellectu; vel est id quo omnia discrepant inter se, atque ita significat modos & dispositiones partium, a quibus Res varia nomina & Definitiones

finitiones sortiuntur; & sunt Essentiæ Particulares.

Quod *Metaphysici* dicunt *Entia in Potentia habere Essentiam*, falsissimum est; *Rosa* enim in Potentia non differt ab *Homine* in Potentia, & utrumque est purum *Nihil*.

Quod autem dicunt *Essentias Rerum esse æternas*, viz. Hominem esse Animal Rationale, etiamsi *nullus Homo* existeret, si intelligant hoc vocabulum *Hominem* significare *Animal Rationale*, (utrum existeret necne,) hoc in confesso est, si tamen esset vocabulum istud; Atque ita *Centaurus* significat perfecte Hominem, & perfecte Equum; sed Nomen non ponit Rem: vel secundo intelligunt, si esset Homo esset Animal Rationale, atque hoc etiam certissimum, sed *Hypothesis* nihil ponit *Categorice*; nec enim sequitur quod si *Petrus* esset decem Pedes altus esset Gigas, ideo vere est Gigas utrum sit decem Pedes altus

altus necne: Pari vero modo quo Ille eſt Gigas, Ens in Potentia habet Eſſentiam, hoc eſt, non omnino: Aliquid *Eſſentiale* dicitur vel

1 Conſtutive, quod Eſſentiam Rei, vel partem Eſſentialem conſtituit; vel

2 Conſecutive, quod pro noſtro Concipiendi modo neceſſario eandem ſequitur, ſic *Proprietates*, *Actiones emanantes*, ut Lux a Sole.

2 Exiſtentia vulgo dicitur id quo Res eſt extra ſuas Cauſas, ſive *Actu* eſt id quod eſt. Hæc vero Definitio convenit quoque *Eſſentiæ*, ſi nullum ſit *Ens in Potentia*: In hoc vero diſtingui poſſunt *Exiſtentia* & *Eſſentia*, quod *Exiſtentia* eſt Illud, in quo omnia Entia conveniunt; *Eſſentia* eſt id quo diſtinguuntur, idque non *Accidentaliter*; ita ut Exiſtentia Reſpondet Quæſtioni, *An ſit?* Eſſentia Quæſtioni, *Quid ſit?* Si vero omnis Eſſentia ſit *Actualis*, utrumq;

trumque pertinet ad Quæstionem, *An sit?* Sola Essentia ad Quæstionem, *Quid sit?*

Unde male conantur *Metaphysici* probare Existentiam *Dei* ab ejus Essentia, (nempe quia Essentia ejus includit omnem Perfectionem, ideoque ipsam quoque Existentiam comprehenderet,) cum omnis cujusvis Rei Essentia includat Existentiam. Quod si dicant Essentiam Dei in Potentia includere Existentiam, (quod falsissimum est,) dico eam Propositionem nihil aliud significare quam si *esset Deus* fore illum *Rem Existentem*, id vero supponit non probat *Deum*, vel, quod tantidem est, τὸ *Deum* significare aliquod Perfectum & Existens; Quod non magis probat Deum quam Phœnicem existere.

2 Affectiones. Affectiones vero Entis sunt tres.

(1) Unitas, & est id quo Res est indivisa in se; per se subsistit, sive est eadem numero cum seipsa: atq;

atque hoc convenit *Omni Enti*, quoniam aliter Ens non eſſet *Unum*, ſed *Multa*; Multa autem ſupponunt Unum, & Nihil ſunt niſi ab Uno ſuſtententur: ideoque *Hæceitas*, ſive *Individuatio* fluit ab Actuali Eſſentia, Omne enim Ens Reale eo modo quo Eſt, eſt Singulare. Unitas eſt vel

1 Simplex, quæ nullo modo dividi poteſt, ut *Deus*, *Angelus*, *Atomus*: vel

2 Secundum Quid: quatenus Res non poteſt dividi in plura ejuſdem ſpeciei, ut *Homo*, *Bos*: Hæc vero convenit omni *Composito*: Eſt autem vel

1 Univerſalis, ſive Unitas Rationis, quæ fit ab Intellectu, ut *Genus*, *Centum*, *Mille*, vel

2 Singularis, ſive Unitas Rei: eſt autem

1 Vel Formalis, quæ convenit Rei Singulari conſideratæ ſine Individuatione, ut *Humanitas* Petri abſtracta a *Petreitate*: vel 2 Nu-

2 Numerica: eaq; eſt vel
1 Eſſentialis, quæ fit ex partibus Eſſentialibus: vel
2 Accidentalis, quæ fit tribus modis.
1 Per *Concretionem*: ſic Accidentia cum Subjectis Unum faciunt.
2 Per *Aggregationem*: ut Acervus Lapidum.
3 Per *Conſociationem*: ut Reſpublica, Exercitus, Eccleſia.

(2) Veritas: Eſtque Conformitas Rei cum ſuis Principiis Eſſentialibus, atque eſt Illud quo Ens vere eſt id quod eſt; Deſcribitur etiam a *Cauſa, Convenientia Rei cum Intellectu Divino*, quæ non eſt ipſa *Veritas*, ſed Cauſa & Regula Veritatis; propterea Omne Ens eſt verum, quia non poteſt non eſſe id quod eſt; ita ut *falſo Eſſe* idem ſignificat, ac *non Eſſe Omnino*: ideoque non datur *Falſitas Tranſcendentalis*. Veritas vero eſt vel
1 Rei: vel
2 Propoſitionis. Ve-

Veritas Propositionis posterior est, pendetque a Veritate Rei, quia enim Ignis est in se calidus, ideo verissime appellare licet Ignem calidum: Est vel

1 Transcendentalis, de qua hactenus, vel

2 Prædicamentalis: atque est vel

1 Simplex, quæ est in prima operatione Mentis, cui nulla *Falsitas* opponitur. Auricalchum enim seu falsum Aurum vere est falsum Aurum, falsusque Hominis conceptus non est conceptus Hominis, sed Rei alterius: Siquis vero in Conceptu aliquo id attribuat subjecto quod *ibi non est*, Conceptus ille est *Complexus*; viz. Concipio aliquid aliud cum Subjecto, ut *Solem Pedalem*: vel

2 Complexa; estque duplex,

1 Logica, quæ est convenientia Propositionis cum Rebus uti sunt, etiamsi quis cre-

crederet rem aliter se habere: vel

2 Ethica: Quæ est convenientia Propositionis cum judicio Intellectus, cui opponitur *Mendacium.*

(3) Bonitas; quæ est Perfectio Entis, sive illud quo Res sibi congrua est, & conveniens; Nihil enim ab Entitate sua sibi est Tormentum: Hanc ob Rationem dixit *Deus* omnia Opera sua esse *Bona.* Male definitur *Convenientia Rei cum Altera,* cum Hoc sit Secundaria Bonitas, & pure Respectiva, nec *Omni Enti* necessario convenit, cum possit esse aut *Unum* solummodo Ens, ut ante Creationem Mundi: aut *Duo* sibi invicem Contraria & Inconvenientia.

Fundamentum hujus Bonitatis est *Æterna Bonitas*, & *Justitia Dei,* quæ noluit Aliquid sibi ipsi molestum facere, ideoque Nullum Ens est sibi *malum,*

Bonum est vel

1 Verum, vel

2 Ap-

2 Apparens:
Utrumque est vel
1 Per Se, vel
2 Per Accidens.
Bonum est vel
1 Naturale, quæ est Bonitas Unius Rei respectu Alterius: sic *Medicina* est Bona. Vel
2 Morale: ut Virtus.
Iterum, Bonum est vel
1 *Honestum*, *Utile*, aut *Jucundum*.
Vel
2 *Animi*, *Fortunæ*, aut *Corporis*.
Malum est vel
1 Culpæ, ut *Vitium*: vel
2 Pœnæ: ut *Pœnæ omnes*.
Hæ vulgo appellantur *modi* Entium, nihil autem sunt nisi varii *Conceptus* ejusdem Rei petiti non *extrinsecus*, sed ab ipsa *Entis Natura*, in quibus tamen nonnulla occurrunt *Speciosa* magis, & *Verisimilia*, quam *Vera*.

IV. Abstrahimus a *Localitate*, sive *Præsentia* Rei, quæ vel
1 Inesse debuit in Subjecto, & dicitur *Privatio*: estque vel

1 *In*

1 *In* Abſtracto, ut *Cæcitas*, *Surditas*, eſtque purum Nihil; nec illud concipio *Per ſe*, ſed vel concipiendo *Subjecta* eorum, puta Oculum, qualitate illa privatum, vel concipiendo *Habitus*, quorum illæ ſunt *Abſentiæ*, ſic *Injuſtitiam*, *Impietatem*, &c. Vel

2 In Concreto: ut *Subjectum* quod patitur defectum aliquem, uti *Cæcus*, quod directe ſignificat Hominem qui non poteſt videre; atque Ille per ſe exiſtit, & eſt *Ens Reale*; Omnis *Privatio* eſt quædam *Imperfectio*, ideoque Privatio Privationis non datur: nec Privatio quoquam modo *Deo* convenire poſſit.

Privationes vero in Abſtracto ita pendent ab Intellectu, ut *Cæcus* non eſſet *Cæcus*, id eſt, non haberet aliquem reſpectum ad capacitatem aut defectum viſionis: Eſſet vero *Actu & Abſolute* Homo non pollens viſione; nec obſtat quo minus *Cæcitas* & *Surditas* ſit purum Nihil, etiamſi inter ſe *diſtingui*

videantur, non enim diſtinguuntur *Per ſe* ſed *per Viſum* & *Auditum*, quorum ſunt Abſentiæ: Si enim quis conſideret Surditatem & Cœcitatem ſine ullo reſpectu ad Habitus ſuos, neceſſe erit utrumq; Conceptum eſſe puri Nihili conceptum.

Quod vero regerunt Adverſarii, *Nihil a Nihilo nec Per Se nec Per Aliud diſtingui*, falſiſſimum eſt; ſi enim ultra extremos Mundi Cancellos ſupponamus purum Nihil, nemo inficias iret Nihil *Orientale* diſtingui a Nihilo *Occidentali*; non Per ſe, ſed gratia Orientis & Occidentis: Idque uſque adeo verum eſt, ut ſi *Orientale Nihil* beneficio *Creationis* frueretur, fieretque Aliquid, interim *Occidentale Nihil* immutatum poſſit (verbo ſit venia) ſupereſſe.

Si vero *Malum* quoque quatenus Imperfectio eſt & Abſentia Boni habeatur Privatio, nihil tamen impedit, quo minus reddat æternæ pœnæ obnoxios; cum ſit Nihil

hil in ſubjecto in quo debuit eſſe Aliquid. Sic apud nos in carcerem Debitor conjicitur quod non ſolvendo eſt; Pœnaſque dedit Ille injuſtus Servus, qui Talentum non dediſſet fœnori. Privatio vero eſt duplex, vel

1. Quæ tollit Actum ſolum; ut Somnus actum videndi, Dolor ridendi &c. & dicitur *Partialis*: vel

2. Quæ tollit Actum ſimul & Potentiam: ut ſi exſcindatur uterq; Oculus, diciturque *Totalis*; de qua intelligi velint Axioma illud, *a Privatione ad Habitum non datur Regreſſus.*

2. A Præſentia Rei quæ non adeſſe debuit, ut *Cæcitas in Lapide*, atque dicitur *Negatio*: eſtque vel

1 Abſoluta, quæ negat omnem *omnino* Entitatem, & non concipi poteſt, ut *Nihil*; vel

2 Secundum Quid: quæ negat *hanc vel illam* Entitatem, ut *Non lapis*, *Non videns.*

Concipitur autem Negatio hæc con-

cipiendo omne Id quod Negatur: Sic *Creationem* concipio per Materiam jam existere incipientem; *Annihilationem* per Materiam jam ultimo existentem.

Removet autem hæc *Negatio* vel

1 Imperfectionem; ut *Deus est immaterialis, incorruptibilis*, &c. quæ improprie, & solummodo nomine tenus appellandæ sunt *Negationes*; significant enim Res *positivas*, quas, cum aliter non possumus, *negative* concipimus, & exprimimus: ita ut non tam negative *removeant* omnem materialitatem, &c. quam *ponant* aliquid perfectius. Vel

2 Perfectionem aliquam, ut *Bos est Irrationalis, Lapis est Surdus.*

Omnis vero Negatio *formaliter* sumpta, & quatenus est Negatio, est *purum Putum Nihil*, atque ideo omnis Negatio potest dici de Nihilo: ita ut *Non-videns, Immateriale*, si penitus *Negative* sumantur, de *Nihilo* quoque prædicantur.

V. Ab-

V. Abstrahimus a debito tempore, sic *Rosam* in Hyeme, *Arborem* momento ortam concipimus.

2. Mutuamur Conceptus a *Sensibilibus, referendo Unum ad Aliud*, & dici-
[1] tur *Relatio*; constat vero hoc esse opus solius intellectus, cum Res ipsæ seinvicem non *respiciant*, sed quicquid uspiam existit sit *Absolutum*; ita ut impossibile sit dari Ens aliquod, quod aut *Essentialiter*, aut *Per se* ad aliud referatur.

Objicitur autem, *Dependentia a Creatore* est Respectus ad Creatorem; Omnis autem Substantia *dependet a Creatore* sine omni ope Intellectus; Ergo sine omni ope Intellectus habet *Respectum* ad Creatorem. Respondeo ad *Majorem*: Quod pendet a *Deo* tanquam a *Causa*, non magis Essentialiter respicit *Deum*, quam *Filius Patrem*, *Lux Solem*, aut inferior pars fluminis superiorem. Hæc enim, dum sunt, *absolute* existunt, etsi habeant Essentiam aliunde jugiter emanantem. Facile enim apprehendimus perfectam illorum

exiſtentiam non conſiderata aliqua dependentia: Sic *Diem* concipimus non conſiderata illius dependentia a Sole, nec Dependentia illa exiſtit, ſed eſt ſolummodo ſequela neceſſaria, Opuſque Intellectus *Syllogizantis*.

Objicitur rurſus aliter ſe quiſque habet ad *Patrem* quam ad *Filium*, nemine cogitante, Ergo *Paternitas* & *Filiatio* ſine Mentis ope exiſtunt: Reſpondeo, Nihil intelligi per Antecedentem quam Patrem & Filium ſine Mentis ope eſſe res, quæ ſi ope Intellectus *Reſpectum* haberent, eo modo *inæqualem* haberent.

Si autem exiſteret Reſpectus, puta *Paternitas*, vel eſſet in *Patre*, vel in *Filio*, vel partim in *Patre*, partim in *Filio*: ſi in alterutro exiſteret, mortuo filio *Paternitas* ſupereſſet in Patre, vel mortuo Patre in Filio ſupereſſet, Hoc vero nemo aſſeruit. Magis autem abſurdum eſt dicere in *utroque*, quoniam ita eſſet Ens Reale in *utroque*. Præterea nulla ratio eſt quare *Paternitas* magis dicatur *Ens Reale*, quam

In-

Infiniti illi Reſpectus quos unum aliquod Punctum diverſos habet ad ſingulas Mundi particulas: Diverſos dixi, aut ratione *Situs*, aut *Diſtantiæ*; quod ſi quilibet Reſpectus eſſet Ens Reale, Quodlibet Punctum creatum efficeret infinita Puncta, & molem ipſi Mundo æqualem.

Nec dicendum quod quia *Paternitas* & *Dominium* inter ſe diſtinguuntur, faciuntque diverſos conceptus, ideo ſunt Entia Realia, cum etiam Reſpectus omnes quos prædictum *Punctum* habet ſint diverſi, conceptuſq; diverſos faciunt, dum aliud alio magis *Occidentale* ſit, aut magis *Orientale*, *Propius* aut *Remotius*.

Denique Relationes nullam faciunt aut compoſitionem aut mutationem *Realem* in Subjectis quibus adjiciuntur, aut a quibus auferuntur, ideoque ſunt *Nihil*. Quæ enim mutatio in *Ovo* cum alicubi in utravis *India* novum Ovum non *diſſimile* ponatur ad quod reſpectum habeat? *Male* dividitur Relatio in

1 Realem quæ rebus convenire debet ſine Mentis ope cum hujuſmodi nuſquam reperiri poſſit: Et

2 Rationis:

De *Terminis, Relato, Correlato, Fundamento, &c.* Conſule Logicos. Relationibus adjici poſſunt Denominationes *Externæ* quæ ſunt Appellationes Rei cujuſvis ſumptæ ab aliquo *extra* Denominatum, ſic Paries dicitur *viſus*, Deus *Creator*, Homo *Europæus*, Piſcis *Aquatilis*, *&c.* Sunt vero hæc quoque *non entia*, quia nihil Reale additur Parieti ex Hoc quod viſus *eſt*, Quod vero dictum ſit de Relatione ſufficiat de his quoque cum utrique concipiendi modi maxime ſint Affines.

Ens unum cum Reſpectu ad alterum dicitur

1 Ab Omni Alio diverſum: idque aut

1 Realiter viz. ut *Res*: & Res dicuntur differre vel *Genere*, *Specie*, vel *Numero*: vel

2 Ratione, idque vel

1 Ratiocinante: ubi nullum Diſtinctionis fundamentum: ſic Homonyma, Prædicatum & Subjectum

in

in propositione *identica* distinguuntur: vel

2 Ratiocinata: ubi est *aliquod* fundamentum, ut Hoc Album, Hoc Dulce, Acclive, Declive, quæ diversitatem faciunt conceptus.

Non datur alia distinctio præter Realem & Rationis cum quicquid distinguitur aut Ope Intellectus, aut sine Ope distinguitur: nulla est distinctio *Modalis*, quia nulli sunt Modi entium quæ nec sunt entia Realia, nec Rationis

[2] Ex Referendo unum ad Aliud Res dicuntur *Totum* aut *Pars*: Totum vero est vel

1 Negativum, seu Indivisibile, quod non habet partes, ut *Deus*, *Atomus*: vel

2 Positivum, idque vel

1 Per Accidens, & dicitur *Aggregatum*, ut *exercitus*, *Acervus Lapidum*, *Horologium*, &c. vel

2 Per se, atque est vel

1 Universale; ut *Genus*, *Species* quorum partes dicuntur subjectivæ: vel

2 Essentiale: ut *Homo* quatenus est Ani-

Animal Rationale; vel

3 Integrale: ut partes *Materiales* ex quibus aliquid componitur quæ appellantur partes *Integrantes:* ſunt autem vel

1 Homogeneæ, ubi quælibet *pars* habet *idem* nomen cum *Toto:* ut in *Aqua:* vel

2 Heterogeneæ; ubi *non* habent, ut *Bos.*

[3] Ex Referendo Unum ad Aliud Res dicuntur *Cauſa* aut *Cauſatum:* Omnis vero cauſa eſt vel

(1) Externa.

Cauſæ Externæ ſunt

1 Efficiens,

Cauſa Efficiens eſt cujus vi res *externe* cauſantur.

Omnis vero Cauſa efficiens eſt vel

1 Per Accidens: eaque aut

1 Fortuna, in Creaturis *Rationalibus* cum aliquid præter intentionem producunt: vel

2 Caſu, in iis quæ non agunt *Rationaliter*, ut lapſus Teſtæ a tecto.

2 Per

2 Per ſe: atque eſt vel
1 Cauſa Prima: ut *Deus*, vel
2 Secunda: Cauſa vero *Secunda* vel eſt
1 Proxima, vel
2 Remota utraque vel
1 Naturalis: vel
2 Voluntaria: Cauſa vero Voluntaria eſt vel
1 Immanens: Quæ Effectum *in ſe* producit: ut Intellectus cum intelligit, vel
2 Tranſiens, quæ *extra ſe* effectum producit: eaque eſt vel
1 Æquivoca: quoties Effectus *non eſt* ejuſdem ſpeciei cum Efficiente; vel
2 Univoca quoties eſt:
Effectus vero Omnis reſpectu habito ad Cauſam aut procreantem, aut Conſervantem dici poteſt vel
1 Poſſibilis, quod nondum eſt, ſed poteſt eſſe: vel
2 Contingens: quod jam eſt, & potuit

tuit non esse, atque hoc dicitur respectu *Nostri*, cum respectu *Dei* nihil est Contingens, sed omnia *necessaria* Deo; vel

3 Necessarius quod non potest aliter esse: Necessitas vero Omnis est vel
1 Rei vel
2 Propositionis quæ pendet a Necessitate Rei.

4 Impossibilis: quod nec esset, nec potest esse: Aliquod vero dicitur Impossibile vel
1 Absolute, cujus Termini repugnant, ut *Quadrata Sphæra*: vel
2 Hypothetice, quod licet *in se* Possibile sit, tamen propter *Hypothesin* factam non potest esse: ut Mundus alius quam *Deus* velit.

2 Finalis: propter quam Res est: Est autem finis omnis vel
1 Formalis sive Subordinatus: ut iter ad *Londinum*: Acquisitio Summi Boni: vel
2 Objectivus sive ultimus: ut *Londinum*: sive Summum Bonum.

Finis etiam est vel
1 Cujus: id est, cujus Rei acquirendæ gratia

gratia Efficiens agit, ut *Domus*: vel
2 Cui: & eſt Subjectum cui finis acquiritur, ut *Homo* Cui Domus ædificatur.

Omnis vero finis eſt *Bonus* vel *Honeſtus*, *Utilis* vel *Jucundus*. Finis eo modo producit effectum quo *Ulyſſes* apud *Ovidium* facta Omnia *Achillis* ſibi vendicat.

(2) Interna: Cauſæ vero *Internæ* ſunt vel

1 Materialis: Eſtq; ipſa Materia, quæ ubique *eadem* eſt, & diſtinguitur ſolummodo *variis* modificationibus: ita ut quodlibet poſſit fieri ex quolibet: Dicitur autem

1 Prima, id eſt Informis.

2 Secunda, id eſt, Materia forma aliqua veſtita.

2 Formalis: atque eſt ipſa Rei cujuſvis *Forma*. Forma vero nihil eſt niſi talis Diſpoſitio & Modificatio materiæ, ſive Cumulus Accidentium, Dicuntur autem *Formæ educi e Potentia Materiæ*, quia materia poteſt hoc vel illo modo diſponi: Non datur *Forma Subſtantialis*, quia non potuit aliqua

qua Substantia produci ex illa materia, in qua actu non fuit, sine *Creatione*: Accidentia vero sunt vel
1 Essentialia, vel
2 Accidentialia.

[4] Ex Referendo Unum ad Aliud Res dicuntur vel
1 Subjectum: & est id cui Aliquid *inhæret*, Subjectum vero est vel
1 Quo: & est *immediatum*, ut Superficies Corporis sustinet vestes: vel
2 Quod sive *mediatum*; ut Petrus sustinet vestes.

In *Theoreticis* idem dicitur Subjectum quod & Objectum: estq; vel
1 Materiale: ut Corpus, quod *variis* Scientiis commune est vel
2 Formale: ut Corpus *quatenus Naturale*: Ens quatenus est Ens: atque Hoc est *Uni* Scientiæ proprium.

2 Adjunctum, atque est vel
1 Proprium; quod Omni, Soli, Semper, & convertibiliter convenit: vel
2 Commune: & dicitur Accidens Prædicabile.

Est etiam *Adjunctum* Omne vel
1 Internum, quod subjecto inhæret, ut

ut Accidens cujus ſubjectum dicitur *Inhæſionis*: vel

2 Externum: quod ad ſubjectum extrinſecus ordinatur: eſtque vel

1 Objectum: circa quod Res in Operando verſatur, (Subjectum Rebus tribuitur ad exiſtendum, objectum ad Operandum) vel

2 Signum: quod eſt vel

1 Naturale: ut *pulſus concitatus* eſt ſignum *Febris*, *Aurora* eſt ſignum *Diei*: vel

2 Ex inſtituto: ut Voces, Hieroglyphicæ: &c.

3 Circumſtantiæ; ut Locus, Veſtitus, &c.

[5] Ex Referendo Unum ad Aliud Res dicitur.

1 Agens: *Actus* vero Omnis eſt vel

1 Primus: id eſt, ipſa Eſſentia *quatenus* eſt Cauſa Actionum: vel

2 Secundus: & eſt ipſa Actio, quæ eſt vel

1 Signata, nempe *Univerſalium*, ſic *Genus* & *Differentia* conſtituunt *Speciem*: vel

2 Exercita: & eſt *Singularium*:

Omnis

Omnis etiam Actus est vel

1 Formalis: per quem existunt ea quæ habent formam: vel

2 Entitativus, per quem existunt ea quæ non habent formam, ut *Materia prima*, cui Opponitur *Potentia Objectiva*, & est Actio entis *possibilis* ad existentiam: quatenus possit fieri Efficientis Objectum.

2 Patiens: *Passio* autem est vel

1 Transmutativa: quoties fit realis aliqua mutatio *externa*, ut cum Aqua calefit, vel

2 Intentionalis: Cum nulla fit *realis* Mutatio ut cum Paries videtur.

[6] Ex Referendo Unum ad Aliud dicatur Res *Major* vel *Minor*, *Similis* vel *Dissimilis*, *Æqualis* aut *Inæqualis*, *Formosior*, *Doctior*, denique comparativa omnia sunt Respectus unius ad aliud quæ non ulteriore explicatu indigent:

3 Mutuamur Conceptus aliunde componendo *Disjuncta*, eaque vel

1 Compossibilia, quæ possunt uniri sine ulla *Naturæ* resistentia, ut *Mons Aureus:* sic *Æthiopem* qui nunquam talem viderit sibi effingit, nempe cum

cum noverit quid sit *Homo*, quid *Nigredo* utriusque conceptum jungit; sic Pictores olim *Venerem* adumbrabant, vel

2 Incompossibilia; ut *Chimæra*, *Hircocervus*, *Centaurus*, quæ Omnia non tam *concipimus* quam *fingimus*, nec magis concipi possunt quam *frigidus* Calor, aut *Nihil*, cum ipsi quoque Termini & conceptus includant repugnantiam, & contradictionem; Atque hæc apud *Metaphysicos* dicuntur *Entia Rationis*, certe maxime improprie cum revera sunt verba quibus nec *Res* nec *Conceptus* convenire possunt:

Dicuntur vero a *Metaphysicis* habere *Esse Intentionale*, *Existere in solo intellectu*, *idque Objective tantum*, non magis enim concipi valeant quam duas propositiones *contradictorias* simul esse actu veras, quod nostræ rationi summopere repugnat: Si conarer autem *Centauri* conceptum facere concipio *Hominem*, inde *Equum*, & cum aliunde cognoscam quid sit *Compositio*, eam quoque

concipio, atque hæc omnia vere & distincte apprehendo, quicquid autem ultra est, obscurum & imperfectum videtur, *viz. Centaurum* concipimus, vel sub notione Stulturi Homuncionis figura partim *Equina*, partim *Humana*, miscendo modo membra *Equina Humanis*, modo *Humana Equinis*, & utrumque quantum possumus *confundendo*, utraque vero Essentialiter *unita* nequaquam concipi valeant, cum oportet Rem eandem simul Ratione *pollere*, & *non pollere*, habere *duos* tantum pedes, atque interim habere *quatuor*: Quæ non magis concipi possunt quam *Corpus* perfecte simul *Nigrum* & perfecte *Album*; aut idem simul esse & non esse:

Nec obstat quod solemus disputare de *Ente Rationis* Propositionibus contradictoriis *&c.* cum ad Disputationem aut dubitationem sufficiat *comprehensio* Prædicati & Subjecti, etiamsi ea tanquam convenientia minime apprehendi queant, imo disputare licet de verbis quorum

nullum

nullum omnino conceptum facimus, ut de *Nihilo*, aut *Non Ente*; veluti diſputare poſſum utrum Nihil in *Orientali* parte Mundi coire poſſit cum Nihilo in *Occidentali* parte Mundi, interim vero neutrum concipi poteſt cum nihil eſt quod conciperetur.

Siquis vero Moleſtus repugnet, dicatque ſe poſſe Entia Rationis *concipere*, concipiat per me licet:

Ex variis rerum conceptibus dicitur aliquid exiſtere in Intellectu vel

1 Effective; ut *Inventum* Aliquod novum, *Hypotheſis* Aſtronomica vel

2 Subjective: ut *Diſciplinæ*, *Virtutes*, *Vitia*, vel

3 Objective; idque vel

1 Quod poteſt exiſtere *extra* intellectum, Sic Entia omniä Realia vel

2 Quod non poteſt exiſtere *extra* Intellectum, Sic Entia Rationis, atque hæc dicuntur a *Metaphyſicis* exiſtere tantum Objective in Intellectu:

IV. Mutuamur Conceptus *disjungendo Composita*, Sic *Physici* concipiunt materiam *primam:* quatuor *Elementa*, *Albedinem* lactis sine ejus *dulcedine*, & id genus innumera.

V. Mutuamur conceptus *augendo & minuendo*, Sic *Gigantem*, *Pygmæum*, *Montem Atlantem* &c. item *puncta*, & *lineas* Mathematicas concipimus.

VI. Mutuamur Conceptus *considerando Corpus in loco ubi fuit & ubi est*, vel ubi prius fuerat, & ubi posterius fuerat, atque dicitur *Motus* Motus enim non existit, nec Corpus unquam existit *movens*, Motus enim est *opus Intellectus* apprehendentis Corpus diversis temporibus & locis, *viz.* si uno momento Corpus sit in hoc loco, sequente momento in alio Loco, comparando utrumque locum dico Corpus moviſſe: verum sine ope Intellectus Omne Corpus existit in loco ubi est, sine respectu ad locum quem reliquit.

Locus vero est *Spatium Locati*, non

non autem eſt Ens *Reale*, quia tum Locus eſſet in Loco, & ſic in *Infinitum*;

Spatium autem eſt *ratio & Cauſa Diſtantiæ*, cum vero Diſtantia ſit nihil Reale ideo nec *Spatium*:

Localitas Omnis eſt vel

1 Ubiquitas, id eſt Localitas *Infinita* quæ ſoli *Deo* convenit qui replet omnem locum:
Infinitum vero aliquid eſt vel
1 Vel in Se: ut *Deus* vel
2 Quoad Nos: ut *Stellarum aut Arenarum numerus*:

2 Ubietas: & eſt Localitas *finita*;
Locus vero eſt vel
1 Externus, nempe ſuperficies concava Spatii ambientis: vel
2 Internus: & eſt Totum Spatium quod Corpus occupat *intrinſece*: Dicitur vero aliquid eſſe in Loco: vel
1 Circumſcriptive ut *Corpus*: vel
2 Definitive: ut *Angelus*: vel
3 Repletive: ut *Deus*: qui replet omne Spatium Virtute & Eſſentia:

VII.

VII. Mutuamur Conceptus *conſiderando rem quatenus Hodie exiſtit*, & *Heri exiſtebat*, ſive diſtantiam intra horam, aut Diem unum atque alium: atque hoc dicitur *Duratio*, dum enim conſidero Res exiſtentes in hoc inſtante, & ſequente, & ſic deinceps, conſidero Durationem:

Duratio vero Rei non eſt *Ens Reale* quia tum Duratio exiſteret in aliqua Duratione, & ſic in Infinitum, cum Omne Ens Reale habeat ſuam durationem: Quicquid autem exiſtit exiſtit in certo aliquo inſtante; Duratio vero Rei *eſt Relatio Rei exiſtentis in hoc inſtante ad eandem Rem exiſtentem in alio Inſtante*, ita ut Duratio non tam ſit in *Rebus* ipſis quam in *intellectu* comparante:

Fundamentum Durationis eſt *continuatio Rei* in ſuo Eſſe Abſoluto, ſive Exiſtentia Rei in variis momentis unde ab intellectu aliquo fieri poſſit Reſpectus:

Omnis Duratio eſt vel

1 Infinita: eaque vel
  1 A parte *Priori & Poſteriori*; & talem *Deus* ſolum habet: vel
  2 A *Poſteriori tantum*: talis Angelis convenit, Animiſque humanis diciturque *Æviternitas.*
2 Finita: eaque eſt vel
  1 Permanens, quæ eſt illorum quæ ſuum Eſſe ſimul habent, atque Realiter exiſtunt: vel
  2 Succeſſiva; atque ita appellatur eorum Duratio quæ exiſtunt ſecundum *Prius & Poſterius*: quæ omnia proprie non Exiſtunt, ſed ſunt conceptus tantum, ut Tempus: Motus *&c.*
  Pars vero hæc Durationis a Principio Mundi ad Finem appellatur *Tempus*, eſt autem *Tempus* Omne vel
    1 Internum: quod eſt Abſoluta Exiſtentiæ Continuatio ſive exiſtentia Rei in uno, altero, tertio Inſtante *&c.* vel
    2 Externum: & eſt id quo menſuratur hæc Exiſtentiæ permanentia, ut *Motus Solis, Cælorum* &c.

Ens

Ens male dividitur in *Abſolutum & Reſpectivum*, Cum Omne Ens ſit Abſolutum, Reſpectuſque omnis pendeat ab Intellectu:

Male etiam dividitur in *Ens Actu & Potentia* quonium actu Ens eſt tantum Ens: uti ſolummodo *actu Vivens* vivit, ſi enim Ens in Potentia eſſet aliquid, eſſet priuſquam eſſet, quod fieri non poteſt:

Male etiam Ens dividitur in *Univerſale & Singulare*, cum Omne Ens ſit in ſe *indiviſum*, & Univerſalia non exiſtant, ſed fiant ab Intellectu ſolo:

Male etiam Ens dividitur in *Subſtantiam & Accidens*, cum Omne Ens ſit Subſtantia, & Accidentia non exiſtant niſi in Intellectu:

Poſtremo Diviſiones Entis in *Idem & Diverſum*, *Nomen & Participium*, aliaque hoc genus minus proprie habendæ ſunt, cum Omne Ens ſit Idem, & Diverſitas non exiſtat, ſed eſt reſpectus Unius Rei ad aliam, pendeatque ab Intellectu: Neque dari poſſit aliud Eus quam Ens participium, cum ex prædictis conſtet Entia Nomina non eſſe

eſſe Entia, ideoque nullum medium dari poteſt inter Eus & non Ens; cum quicquid non Exiſtat realiter, ſit *Nihil:* Ens vero Omne eſt vel

1 Incorporeum; idque vel
  1 Increatum: ut *Deus* vel
  2 Creatum ut *Angeli* aut *Animæ Humanæ:*
2 Corporeum: Quod eſt vel
  1 Senſibile: idque eſt vel
    1 Rationale: ut *Homo* vel
    2 Irrationale ut *Brutum:*
  2 Inſenſibile: idque eſt vel
    1 Inanimatum: ut *Cæli, Lapides, Metalla,* & *Elementa:* vel
    2 Animatum: ut *Arbor, Frutex, Herba,* &c. De quibus *Logicos* Conſule.

FINIS.